

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „

Pentru România şi străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 30 „

TELEFON N. 226

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDAŢIA
ŞI ADMINISTRAŢIA
Târgul Inului Nr. 80

INSERATELE
se primesc la administra-
ţia. Preţul după tarif
şi învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiată.

NEMURITOR.

Nici una din profeţiile lui Eminescu n'au primit o mai categorică desmintire decât tocmai versurile din Scrisoarea I, în cari poetul vorbeşte de sigur şi despre urmaşii cetitorii ori comentatorii ai scrisului său:

*Neputând să te ajungă, crezi c-or
vrea să te admire?
Ei vor aplauda de sigur biografia
subţire,
Care s-o ncerca s-arate că n'ai fost
vr-un lucru mare,
C-ai fost om cum suni şi dânsii.
Măgulit e fiecare
Că n'ai fost mai mult ca dânsul...*

Pentru cei mai mulţi din timpul său Eminescu era aşa, cum singur s'a descris în aceste clasice versuri. Astăzi însă? O lume întreagă îl admiră. O lume întreagă, nu aplaudă, ci plânge când ceteşte nefericita viaţă a celui mai mare poet al nostru. O lume întreagă recunoaşte că pământul românesc nu a născut un al doilea om de felul lui.

Astăzi admiraţia noastră a ajuns la limitele paroxismului şi îi se pare că se împrăştie măcar o undă din zădărlul înăbuşitor, cu care acest uriaş al gândirii româneşti ne-a înălţat zăvăcolurile de viaţă, când citeşti delicata adiere de voinţă exprimată în cuvintele d-lui Iorga despre Eminescu: „Inchinându-ne genialei umbre, vom trece totuşi pe lângă durerea ei pentru a căuta munca noastră”.

L-am înălţat de-asupra tuturor; l-am luat dintre oameni şi l-am aşezat între sfinţii neamului nostru. Şi în punctul acesta profeţia poetului despre sine s'a împlinit:

*„Noi nu avem nici timp, nici loc,
Şi nu cunoaştem moarte”.*

Căci vecinic vor trăi versurile lui; şi-n toate locurile noastre şi-n toate timpurile ideile lui au stăpânit şi vor stăpâni încă multă vreme dezvoltarea neamului românesc. Cetiţi oricare pagină a scrierilor lui şi veţi vedea, că ea ar putea fi scrisă şi astăzi întocmai aşa. O stranie simţire, umbra geniului, te atinge, când observi, că nici una din marile chestiuni ale politicii româneşti actuale

nu a rămas neobservată de Eminescu. Gândirea politică a lui armonizase într'un sistem: şi influinţa austriacă asupra României, şi drepturile politice ale Evreilor, şi Confederaţiunea balcanică, şi idealul Rusiei, şi rutenizarea Bucovinei, şi politica de desnaţionalizare ce se practică în Ungaria, şi rolul Românilor în regenerarea Austriei. Iar în legătură cu chestiunile curat politice, poetul trata şi efectele lor de natură economică: iarăşi chestiuni, cari şi astăzi agită pe adevăraţii politicieni români, a căror ţară se estinde — îndeosebi supt raport economic — până unde trăieşte un suflet de român crearea unei industrii româneşti, îmbunătăţirea administraţiei, şi îngrijitoarea creşterea a populaţiei în anumite ţinuturi.

Cum se desminte prin preocupările sale politice acest Faust al nostru, — şi el cu două suflete în pieptul său! — Cum nu ţine seamă de versul sombru al „Glossei” sale: „Tu rămâi la toate rece”, nici de glaciarele rânduri din „Luceafărul”:

*„Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor şi rece.”*

Eminescu a fost un erou, mai mare decât cei cari au nimicit armate şi-au mistuit imperii; căci el a luptat contra *sufletului său* dezgustat de mizeriile vieţii, l-a învins şi l-a îndreptat spre viaţă, spre muncă.

Îi credem numai *poetului*, când el ne vorbeşte despre răul, ce stăpâneşte lumea, despre nedreptate şi minciună, despre nefericirea, zădărnici şi nonsenzul universului, despre viaţa noastră, care este numai „un vis al morţii-eterne”, când el, poetul, simte „selea liniştei eterne, care-i sună în urechi”.

Dar sufletele noastre tremură cuprinse de dorul *faptelor mari*, când *eroul* Eminescu ascunde pânza de dolie şi desfăşură steagul de luptă. Atunci ne orbesc strălucirile spadei din mâna acestui mort viu, când el

*„mând-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul
în picioare,
Şi gonind, biruitoare, tot veniau
a fării steaguri,*

*Ca potop ce prăpădeşte, ca o mare
turburată.*

Şi cu câtă cucernică nădejde chiamă el pe cel mai mare căpitan al neamului nostru:

*„Stefane, Maria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Tu te-nalţă din mormânt
Să te-ai aud din corn sunând...
Doar s-a-ndura Dumnezeu
Ca să-ţi mântui neamul tău”.*

Parecă nu-ţi vine a crede, că poetul, care a scris *Doina* şi *Lupta dela Rovine*, a avut răgaz să scrie şi despre frumuseţea femeii, că „e în lume de prisos” şi că eşti ridicol, dacă o admiri şi o desmierzi, ori în clipele de fericire să i se des-tăinuieşti ei, femeii:

*„Tu nici nu ştii, a ta apropiere
Cum sufletu-mi de-odăncă îl li-
nişteşte,
Că răsarirea stelei în tăcere!”*

Dar tocmai prin aceasta, prin ceea ce este curat subiectiv în opera sa şi prin ceea ce este naţional, Eminescu e în aceeaşi vreme şi cu aceeaşi îndreptăţire al fiecărui Român şi al tuturor. În poezia şi-n proza lui găseşte oricare cetitor o cărăuie, pe care poate străbate şi poate ajunge la luminişul, de unde îl va înţelege pe poet în deplina manifestare a sufletului său — a-toate-cuprinzător, a-toate-mistuitor, a-toate-creator.

Viaţa l-a făcut aşa: cea mai grea, dar şi cea mai bogată viaţă din câte le-au trăit oamenii noştri mari; patruzeci de ani purtând crucea în spate spre Golgotha. Atăta vreme lipsit de blânda îngrijire a unor suflete iubitoare; atât amar de vreme svârcolindu-se între „zmintii şi mişei” vieţii politice, pe care el nu o putea curăţi; atâţia ani în şir pângărit de recile şi cochetele Dalile „cu zâmbiri de curtezană şi cu ochi bisericosi”.

Din *chinul* lui şi din *eroismul* lui s'a plămădit sfinţenia lui Eminescu. Din aceste două izvoare bogate ale sufletului său a izvorit puterea cu care ne stăpâneşte şi astăzi. Să nu ne ferim de ea, căci asemenea Răstignitului pe cruce ne a creat şi Eminescu o religie; o religie care e şi va rămânea numai a noastră, a Românilor.

Căci ea s'a strecurat din tot

ce a creat trecutul Românilor până la Eminescu şi din plămădirea lui cu civilizaţiile străine. Nici unul până la el nu a putut asimila cu atăta desăvârşire cum a asimilat Eminescu civilizaţiile popoarelor apuse şi ale celor moderne. Şi ca modela de ceea ce el a putut robi voinţei sale, pentruca să creieze apoi turnând ca dintr'un fel de materie şi într'o singură formă, vor servi cetătorilor literari acele două opere, cari se-ntitulează „Strigoii” şi „Luceafărul”.

Astfel Eminescu va rămânea un ideal — mult timp neîntrecut — al tuturor generaţiilor de scriitori, cari vor urma. Cine ştie, când va răsări acela, care-l va întrece, cum l-a întrecut el pe Alexandrescu?

Astăzi: încăş tăm în faţa acestui „cugetător, luptător şi profet” ca'n faţa unei capodopere a naturii, creşcote organic din viaţa şi cultura neamului nostru de pretutindeni.

Ca Buccieul acoperit de zăpadă şi ascuns în dosul dealurilor inverzite în primăvară, în bătaia razelor de soare, cari îi întunecă vederea cu lumina lor orbitoare!

Faţă de lumea noastră strâmtă aşa stă înălţat Eminescu, cel „nemuritor şi rece”.

Alexandru Bogdan.

Naţionalismul lui Eminescu.

Eminescu ca cugetător politic şi gazetar.

Din complexul de trăsături fundamentale, cari constituie personalitatea puternică a lui Mihail Eminescu, răsar cu deosebire legăturile sufletului şi cele de rasă dintre poet şi poporul românesc, pe care atât de mult l-a iubit. Poezia şi artele în genere în mîntea lui n-au fost concepute altfel decât în *lumina naţionalismului*.

»Din vrful de hârtii şi calete ale căror slove prizărite sunt adeseori nedescifrabile — scrie regretatul Ilarie Chendi, unul dintre biografi lui Eminescu — te întâmplă la fiecare pagină câte-o notă, câte-un vers, câte o nouă dovadă a naţionalismului lui. Mărturisiri de credinţă făcute în trecut, studii şi versuri înedite, schiţe şi începuturi de lucrări dramatice cu subiecte din istoria naţională, ne arată ideile ce-au

format obiectele preocupărilor lui continue. La început aceste preocupări se manifestă prin un puternic instinct de rasă al copilului ce părăseşte »dulcea Bucovina«, iar mai târziu ele devin convingeri ferme, întemeiate pe studii teoretice îndelungate şi între altele şi pe contemplaţia — prin prisma de poet — a stării de decadentă naţională a poporului nostru».

Modul lui Eminescu de a judeca în materie de artă îl învederează mai pregnant următoarele citate dintr'un articol al său. După ce defineşte „naţiunea” ca fiind „o totalitate de indivizi, cari subiectiv se numără a fi una” scrie între altele:

»...artele... sunt bucăţi din *viaţa subiectivă a — poporului şi de aceea arta naţională, caracteristică, pe de-o parte întăreşte conştiinţa naţională, pe de alta îi lărgeste orizontul ei...*

»...Va să zică numai *arta naţională are raţiune de-a fi, numai ea naşte în inimile indivizilor întărirea şi intensivitatea acelei simţămînt subiectiv, care-i face ca toţi să se numere membri ace-luişi corp.*

Având înaintea ochilor săi aceste teorii Eminescu a recurs la toate izvoarele, din cari se poate inspira poetul unui popor. A studiat cu o rară dragoste vechea literatură românească, literatura poporană şi în genere toate manuscrisele ce se găseau în circulaţie în popor. Căci numai astfel ne putem explica dragostea lui cea mare pentru *literatura populară*, acest element principal ce trebuie să fie la baza literaturii naţionale. Versurile populare le aduna din toate regiunile locuite de Români, pe cari le străbătuse, din Bucovina, Transilvania, Banaţ, Maramureş şi în culegerea acestui vast material Eminescu se conducea nu numai de consideraţiuni naţionale şi estetice, nu numai de îndemnul de a-şi alcătui o limbă literară cu elementele riguroase ale poeziei populare din *toate regiunile* româneşti, ci mai găsea un farmec deosebit în poezia populară — „expresia cea mai scurtă a simţămîntului şi a gândirei”.

Activitatea sa de *gazetar* şi *scriitor politic* şi-a început-o Eminescu în anul 1870. Întâiul său articol politic „Rolul Românilor în regenerarea Austriei” apare în luna Aprilie a acestui an în ziarul »Federaţiunea» din Budapesta. Acest articol, actual şi astăzi, nu este nu-

A. Vlahuţă.

Lui Eminescu.

Tot mai citesc măeasta-ţi carte,
Deşi şi-o ştiu pe din afară:
Parcă urmând şirul de slove,
Ce-a tale gânduri sămănără,

Mă duc tot mai afund cu mîntea
În lumile de frumuseţi,
Ce-au isvorât, eterni luceferi,
Din noaptea tristei tale vieţi...

Şi te'nşleg — te simt aproape:
Cu-aceeaşi suferinţă 'n faţă,
Cu ochiul gânditor şi gales,
Sătul de trudnica-ţi viaţă.

A, nu mă mir că şi se dete
O zodie atât de tristă,
Că, sbuciumat de-atâtea patimi,
Răvneşti pe cei ce nu există,

Şi că potop de negre gânduri,
Se strâng şi şi se bat sub frunte:
Pe veci întunecaţii nouri
Sânt fraţii vărfului de munte!

O, dacă geniul, ce scoase,
Ca din adâncul unei mări,

Din fundul inimii sdrobite,
Comoara asta de cântări,

Nu te-ar fi ars—svăcnindu-ţi tâmpla
De flacările năbuşite,
Ce-şi luminau ale gândirii
Împărăţii nefermurite,

Şi de-ar fi fost lăsat, prin lume
Să treci ca orice om de rând,
Ce lesne-ai fi pus frâu durerii
Şi răsvrătitului tău gând!

Şi cât de fără de pă sare
Ai fi privit atunci la toate
Mizeriile 'n care lumea
Ursită-l pururea să 'noatel

Dar şi-a fost dat să fii de-asupra
Acestor inimi seci şi strimte,
Şi tu să'nduri toată durerea,
Pe care lumea n'o mai simte

Să plângi tu plânsul tuturor...
Din zbuciumul eternei lupte,
Să smulgi fulgerătoare versuri,
Bucăţi din inima ta rupte...

S'aprinzi în bolta vremii astri,
Din zborul tristului tău gând...
Văpaiei... Ce-o să-i pese lumii
Că tu te mistui luminând?

M. Eminescu.

Doină.

*De la Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plînsu-mi-s'a,
Că nu poate mai străbate
De-atîta străindătate.*

*Din Hotin şi pân' la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ajin;*

*Din Bolan la Vatra-Dornii!
Au umplut omida cornii,
Şi strădînu te tot paşte
De nu te mai poţi cunoaşte.*

*Sus la munte, jos pe vale
Şau făcut duşmanii cale,
Din Sătmăr până 'n Săcele
Numai vaduri ca acele.*

*Vai de biet Român săracul
Îndrăt tot dă ca racul,
Nici îl merge, nici se 'ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,*

*Nici e vara vara lui,
Şi-i strădîn în ţara lui,
De la Turmu 'n Dorohoi
Curg duşmanii în puhoi*

*Şi s'aşează pe la noi;
Şi cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier,
Zboară paserile toate
De negra străindătate;
Numai umbra spinului
La uşa creştinului.*

*Îşi desbracă ţara sânu,
Codru — frate cu Românul —
De secure se tot pleacă
Şi izvoarele îl seacă —
Sărac în ţară săracă!*

*Cine au îndragit strădînii,
Mănoa-l-ar inima căinii,
Mănoa-l-ar casa pustia,
Şi neamul nemernicia!*

*Stefane Maria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Arhimondritului
Toată grija schitului,
Lasă grija Sfinţilor
În sama părinţilor*

*Clopoţele să le tragă
Zlău 'ntreagă, noaptea 'ntreagă,
Doar s'a 'ndura Dumnezeu.
Ca să-ţi mântui neamul tău!*

*Tu te 'nalţă din mormânt
Să te-ai aud din corn sunând
Şi Moldova adunând.*

*De-l suna din corn odată,
Ai s'aduni Moldova toată,
De-l suna de două ori,
Îţi vin codri 'n ajutori,
De-l suna a treia oară,
Toţi duşmanii or să piară*

*Din hotară în hotară —
Încorăgi-l-ar clorile
Şi spânzurătorile!*

Glossa.

*Vremea trece, vremea vine
Toate 's vechi şi nouă toate;
Ce e rău şi ce e bine
Tu te 'ntreabă şi socote,
Nu spera şi nu ai teamă:
Ce e val, ca valul trece;
De te 'ndeamnă, de te chiamă,
Tu rămâi la toate rece.*

Multe trec pe dinaintea,
În aus ne sună multe;
Cine ţine toate mînte
Şi ar sta să le asculte!
Tu aşază-te de-o parte
Regăsindu-te pe tine,
Când cu zgomote departe
Vremea trece, vremea vine.

Nici înclina a ei limbă
Recea cumpân' a gândirei
În spre clipa ce se schimbă
Pentru masca fetei-rei,
Ce din moartea ei se naşte
Şi o clipă ţine poate:
Pentru cine o cunoaşte,
Toate 's vechi şi nouă toate.

Privitor ca la testru
Tu în lume să te 'nchipui:
Joacă unul şi pe patru,
Totuşi tu ghici-vei chipu-i;
Şi de plânge, de se ceartă,

mai o dovadă de interesul cu care Eminescu a urmărit per... ețiile politice austro-ungare față de naționalități, ci ne dă și o strălucită dovadă de pătrundere a situației politice austro-ungare și indeosebi a problemelor unei politici românești conștiente și bărbătești.

»Șapte ani de zile, dela 1877 până la 1883 — scrie d-l Ion Scurtu în introducerea volumului »M. Eminescu: Scrieri politice și literare« — el purta în coloanele acestei fol cea mai strălucitoare luptă politică de gazetă ce s'a purtat vreodată în România».

lar d-l A. Vlașuță caracterizează în articolul său »Eminescu în politică« opera ziaristică a lui Eminescu astfel :

»Cele mai glorioase pagini în ziaristica română vor trebui să fie căutate în cei șase ani de »salahorie« ai marelui nostru poet, ani petrecuți fără vacanție și fără odihnă, în redacția ziarului »Timpul«, ani de mistuitoare muncă, de luptă cinstită până dincolo de hotarele puterilor lui, ani grozavi cari au fost și cei din urmă ai amărâții lui vieți pământiești. Ca orice fire de erou, Eminescu nu face socoteli. El își duce acolo tot sufletul lui curat, împodobit cu cele mai alese daruri, își dă aural vieții lui — și 'n schimb nu cere nimic și nu așteaptă nimic pentru el...«

Credem că nu putem încheia rândurile de mai sus mai potrivit decât citând aici părerea, pe care a avut-o însuși Eminescu despre chemarea presei românești :

»Fie-care lucru poartă în sine însuși măsura sa. De aceea e o caracteristică a omului inteligent și de bună-credință, că formulând lucruri sau raporturi în scris sau vorbire va cerca o' facă în măsura dictată de firea lucrurilor, în scurt : expresia celor cugețate va fi adecvată cu materialul cugețat. Asta e specific uman. Pe când omul neinteligent face de sine însuși măsura lucrurilor și mestecă subiectul său în cele ce sunt și se 'ntâmplă, — cel inteligent și de bună-credință va cerca să se desbère de tot ce-ar putea să-i întunece judecata. Între-șar și puțința — buna credință e voința de a vedea și reproduce obiectiv cele ce există și se 'ntâmplă.

Acuma sunt la noi 4 specii de jurnale: Neinteligente, dar de bună credință — aceste nu posed posibilitatea de a vedea obiectiv.

Inteligente dar de rea credință, aceste nu posed voința de-a vedea obiectiv.

Neinteligente și de rea-credință. Aceste sunt gunoii presei noastre.

Inteligente și de bună-credință în sine... Asta-i caracterul mai multor jurnale românești din Austria».

La jubileul morții lui Eminescu.

— Câteva rânduri. — De Horia Petra-Petrescu.

Un profesor vienez — trebuia să fie un german! — a avut ideea originală să editeze un »Atlas literar«. Dr. Siegfried Robert Nagel, căci acesta este numele profesorului, a compus hărți, după cari poți urmări evoluția literaturii germane în diferitele orașe și regiuni, în epoci anumite (d. e. pe timpul reformărilor sau a clasicismului). Pe lângă hărțile acestea instructive, cari nu cuprind decât numiri de localități și nume proprii, cu anul sau anii când a locuit autorul respectiv în orașul amintit, a mai tipărit profesorul vienez și vre-o câteva »Lebenskartens«, hărți ale vieții celor mai de seamă scriitorii germani.

Ce sunt aceste »Lebenskartens«? Liniile leagă oraș de oraș. Negre triunghiuri, patru-unghuri, cercuri, semicercuri, — linii, cari se războlesc întreolaltă, ducând dela oraș la oraș, alergând dintr'un colț, al Germaniei în'altul, trecând în streinătate, pentru ca să revină mai apoi și să se termine într'un oraș, unde »viata autorului« și-a găsit sfârșitul. Hans Sachs, Luther, Wieland, Lessing, Schiller, Goethe, ne arată fiecare în »Atlasul« acesta »curriculum vitae« al său în forma bizară a unor figuri geometrice și — lucru ciudat! — din frânturile acestea de linii și-se deslușesc de multe-ori unele caracteristici ale persoanelor marcante, tratate în »Atlas».

Goethe, »olimpiul«, — șapte linii (afară de călătoriile sale de plăcere), linii liniștite, maiestose. Schiller, de-așemenea, cu foarte puține linii. În schimb, câte linii paralele, câte întretăieri energice, rezolute, la Luther și ce labirint de linii, la Kleist, nefeicitul autor al »Victoriului spartal« Cine le cunoaște biografia înțelege mersul liniilor acestora.

Dacă am încerca să redăm, după sistemul profesorului german, viața scriitorilor noștri, am avea două vieți, asupra cărora nu va domni neclaritate în privința caracterului liniilor: viața lui Alexandri și viața lui Eminescu. Desenul liniilor lui Alexandri va fi simplu, asemănător cu al lui Goethe, căci născut Alexandri (afară de călătoriile sale de plăcere) n'a alergat din oraș în oraș, după re-paș și după câte un codru de păne, ci și-a petrecut viața fericită în câteva orașe și la țară, la Mircești. Ce păten-jini înă la viața lui Eminescu! Parcă am avea înaintea ochilor desenul vieții lui Kleist. O călătorie veșnică din loc în loc, o viață de Ahasver modern. Iată, în stil telegrafic, stațiile principale pe unde s'a oprit nefeicitul Eminescu: născ. 1849 (1850?) Botoșani (sau Ipoțești, Dumbrăveni?) — Cernăuți — șase ani de pribegie (1863—1869) Sibiu, Blaj, Giurgiu, etc., cu trupa Fani Tardini, Mih. Pascali — Botoșani, Ipoțești, — Viena — Putna — Berlin — Iași — Ipoțești — Iași — București (șapte ani) — Iași — 1883, nebun, București — Döbling I. Viena — Italia (Veneția, Florența, bolnav!) — Iași — Liman, I. Odessa — băile Repedeu, I. Iași — Mănăstirea Neamțu (nebun) — Botoșani, — Viena, — băile dela Hall, cură, — Botoșani — București — mort aici, în casa de nebuni, în 1889!

Ce-a avut să sufere omul acesta în decursul vieții sale! Dacă este adăvrat că genialitatea se cumpără cu suferință — atunci genialitatea și-a răscumpărat-o Eminescu cu vârf și îndeșat. Ce n'a îndurat postul, pe care-l proslăvim astăzi cu toții? Dela rolul ingrat de rânduș, la grajd (în Giurgiu), de hamal în port (după alții), dela postul de suflor, care ocolea jenat pe foștii săi colegi de școală, »ajunși«, dela amozorul înșelat de Eufrosina Popescu, o tânără actriță sburdalnică, până la jignirile aduse persoanei sale ca revizor școlar, dat afară, fiindcă nu făcea parte din partidul dela putere, până la munca de salahor-gazetar, în București, când trebuia să scrie la poruncă, ori dorea — ori nu dorea suflorul său, care avea alte tendințe, mult mai superioare, — ce viață chinuită!

Hajdeu scria în articolul-panegiric, plin de nobilă revoltă: »... a trebuit să moară nebun! E grozav a o zice! Să nu fi înepunit, el nu ar avea ce mânca. Mai rău de cât atât! ca să aibă ce mânca, el fusese silit a-și mânca înlma, înlocuind avânturile poeziei, avânturi mărețe, avânturi cari nu se pot vinde, prin acea proză de toate zilele a sterpelor lupte de actualitate, care îl aducea o fărâmă de pâine, stropită într'ascuns cu amare lacrimi, prefața nebuniei...« (Revista nouă.)

Ceea este mai dureros în viața lui Eminescu este că n'a găsit aproape nici un razim sufletesc în decursul vieții sale chinuite, o persoană, căreia să-i confieze ce a avut el mai scump și mai sfânt, care să-i fi fost o scăpare sufletescă, atunci, când coardele erau prea întinse, când mizeria bătea prea brutal la ușe, când puterile omenești erau selete. În parte, i-a oferit acest serviciu sublim Veronica Micle — se zice că scrierile, cari vor apărea în curând au să se aducă pe Veronice într'o lumină mult mai favorabilă de cât a fost până acum — în parte i-a dat o mână de ajutor dl Titu Maiorescu, sprijindu-l bănește, cu colecte și cu un stăpânire dela »Convorbiri literare« — adevăratul confident a lipșit. A fost doar numai condeiul și hărțile, pe care și-a așternut Eminescu sbuciumul său sufletesc. Tatăl său a fost prea morocănos, prea rece, frații prea reali și escentrici, singura mama i-a știut încălzi mai mult din întreagă familia și sora sa, bolnavă și ea, Enrieta, care i-a fost o soră de caritate ideală. Sufletul superior însă, sufletul, care să-i înțeleagă sbururile și să-i completeze simțimentele (afară de Veronica Micle) — a lipșit.

Acum putem să ne tânguim! Acum putem să urmărim dără de comet intelectual pe unde a străbătut genul lui, acum, când e »nemuritor și rece! De-ar trăi, ne-ar privi cu un aler superior, cu privirea vrednică de un spirit distins, și ne-ar surâde, ca atunci, când, studentaș de liceu în Blaj fiind, sta nemișcat în mijlocul discuțiilor înfăcărâte ale elevilor de școală, par'că ar fi vrut să spună: »ce știți voi? Ce știți voi de sbuciumul meu sufletesc? De idealurile, pe cari le nutresc în plept? Sunt prea bun decât să mă cobor în lumea voastră mirmidonă și să cerșesc compătimiterea voastră!«

Cu ce am putea noi să reparăm chiar numai în parte marea greșală săvârșită față de Eminescu? Cu aceea

că-l vom venera, că-l vom ridica monumente în suflutele noastre. (Piatra, bronzul? ele dispar, se fărâmișec cu vremea) Suflutele a vrut el să vorbească, suflute a vrut să cucerească cu eufonia versului său, cu greutatea gândirii sale, cu căldura sufletului său gigant și cel mai bun răspuns al contemporanilor față de greșala antecesorilor noștri va fi: »păstrați pe seama lui Eminescu un altar scump în inimile voastre! Închinăți-vă în fața altarului, căci numai noblețe, numai bun simț puteți câștiga astfel!

Ridicați durerea pe pedestalul durerilor sfinte, înțelegeți că dacă a suferit Eminescu-omul atâta, este fiindcă neamul acesta al nostru n'a ajuns să priceapă câtă venerație trebuie dată unui mănitor al condeiului, care-și smulge din suflet ceace scrie, a unui om, care a preferit să depună pana decât se laude la poruncă, ca un mecenar al condeiului, pe un ilustru necunoscut, a unui suflet, care în măreția sa supra-naturală a colindat cu tolg de oțel în tănturile românești și a sintetizat mai bine decât ori care scriitor al nostru dururile, aspirațiunile neamului nostru întreg.

Nu numai vorbe, ci fapte! Cetiți scrierile lui politice și recunoașteți problemele neamului nostru mai respicat. Luați poeziile lui în mână și vă lăsați străbătuți de fiorul sfânt al inspirației adevărate, colindați tănturile străbătute de el și atingeți ca pe o piatră Kaaba românească masa lui de scria, odăile în cari a trăit el. Nu fetișism, ci venerație cumintel! Părerea voastră de rău că un raspod al neamului întreg a putut să trăiască în condiții atât de dureroase, în mijlocul unui neam, care avea și atunci bogătași, dar mici la suflet, părerea aceasta de rău să prindă rădăcini adânci. Rușinea că ai săvârșit o faptă urâtă e o faptă bună, pe cale de a fi dusă în îndeplinire.

»Camoens, poetul portughez, zăcea pe patul de moarte într'un spital. El, care cântase în »Lusiadele« sale faptele glorioase ale neamului său, era gata să moară ca vai de el, în mizeria cea mai cumplită.

Un fost camarad de școală, un »arivist«, un vânător după ranguri și averi, care și-a ajuns șocul — se apropie de patul lui Camoens, ca să-l cerceteze. Nu-i cere alta, ci numai o vorbă pentru fiul-său: nu te face poet! Fiul său a ajuns pe cărări »rele«, vrea să ajungă poet. Postul camarad de școală roagă pe muribund: arată-i ce ai ajuns cu poezial Camoens se învoiește. Vrea să arate fiului fostului său camarad cât de departe ajung poezii, cari n'au altă grije decât să cânte gloria neamului, să se înfioare de o dragoste mare, eterică, să cânte stelele și luna. »Fă ca tatăl tău!« se pregătește să-i dea sfat Camoens tânărului poetaștru. »Adună bani, cumpără case, mănâncă bine, pune mâna pe ranguri! Altfel ajungi în halul meu — într'un spital, ca vai de tine — în mizerie neagră!« — Dar tinărul nu se înspăimântă. Dimpotrivă la mâna muribundului, i-o strângă în mulgumește lui Camoens de ceasurile petrecute în delictu suprem cu »Lusiadele« sale. A suferit durere Camoens? Dar dacă a suferit, e gata și tinărul să sufere! Mizerie? Să vie! Boala în spital? Fiel Numai suflul divin din plept să nu

dispară! Numai focal acela mistuitor, sacrilg de duice, să se nască, să crească, să ardă cu bobotale... Camoens e desarmat. El care voia să dăscălea-că, se lasă dăscălit. La mâna discipolului și-i zice; Dacă ai tu focal acesta în vine, mergi înainte! Fii feroic în nefeicitrea ta! Tu nu ești ca ceilalți muritor! — efemeridă! E ceva dumnezeiesc în tine. Mor liniștit, că am lăsat urmașii...»

Eminescu n'a avut mângâierea aceasta a lui Camoens, dar o poate avea și a avut-o, în parte, după moartea sa. Sute și mii de tineri i-au luat scrierile în mână și i-au cetit, entuzimându-se.

La douăzeci și cinci de ani de când a închis ochii, stă neamul întreg în fața catafalcului său imaginari și depune jurământul; Ești al nostru, al tăturalor Binecuvântată fie clipa 'n care ni te-ai născut. Durerea ta o simțim și noi. O să ne dăm toată silința ca rușinea de a te fi tratat mașter să o răscumpărăm cu recunoștință, noastră, cunoscându-ți opera, încalzindu-ne de idealurile tale... Iar Eminescu-Camoens al nostru ne va lua mâna în mâinile sale imaginare și ne va zice: »neam românesc! N-ai timp de pierdut înaintea! Durerea mea a dispărut înaintea! Vecinic înaintea!«

Eminescu și generația de astăzi.

E un lucru hotărât astăzi că fiecare generație, fiecare »rând de oameni«, cum se zice odată și în scris, și se zice astăzi numai în gralul neprefăcut al țărânimii, vede altfel lumea, judecă altfel, în problemele de căpetenie ca și în lucrurile mici, și are, pentru oameni și natură, o simțire deosebită. Logica de evoluție ce se află în orice proces de cultură și folul particular în care generațiile se pregătesc pentru viață, cer această ne-conțință prefacere.

Faima ca și felul de înțelegere a unui scriitor cresc sau descreșc și se preschimbă în această frământare de idei și simțimente nouă a unor mulțimi omenești înalte. Măruntele articole de modă intelectuale pierd orice căutare, și fabricanții lor își înneacă, într'un faliment definitiv, reputația. Operele mari și trainice pot să aibă o eclipsă, o întunecare, ce coresponde cu o încațineală sau o oprire în mersul civilizației naționale, dar lumina lor călăuzitoare tot învinge la sfârșit. Suflutele văd și se desvolă la această lumină, dar într'un timp se deosebesc unele linii în focarul binefăcător și i se dau unele explicări, iar în timpurile ce urmează, altele. Bogăția ei pare că nu poate fi cuprinsă de odată, și se de-a: părți pentru a fi înțelese. Iar încu pu ne e totdeauna același pentru mă:mle dominante: soarele a răsărit, iar vegh-torul întârziat ce scrie slove meci la raza rozplătecă a lămpel se simte îndemnat a cobori perdelele ca să împlo-descă intrarea crudă a luminii albe, care-l turbură. Peste câteva clipe însă lumea întreagă va cânta imnuri de recunoștință astrului triumfător.

Ce vicisitudini și în soarta reputației și tălmăcirii lui Eminescu!

Tu în colț petreci în tine și 'nțelegi în a lor artă, Ce e rău și ce e bine.

Vitorul și trecutul Sunt a fielei două fețe, Vede 'n capăt începutul Cine știe să le 'nvețe. Tot ce-a fost ori o să fie în prezent le-avem pe toate, Dar de-a lor zădărnice Te întrebă și socoale.

Căci acelorași mijloace Se supun câte există, Și de mil de ani încoace Lumea-i veselă și tristă; Alte măști, aceeași pleșă, Alte guri, aceeași gamă, Amăgit atât de-adeșe Nu spera și nu ai teamă.

Nu spera când vezi mizerii La izbândă făcând punte, Te-or întrece năstării De-ai fi cu stea în frunte. Teamă n'ai; căta-vor iarși între dăniși să se plece, Nu te prinde lor tovarși: Ce e val, ca valul trece.

Ca un cântec de sireni Lumea 'ntinde luciul mreje: Ca să schimbe-actori 'n scenă, Te moște în vârteje. Tu pe-alături te strecoară, Nu băga nici chiar de seamă, Din cărarea ta afară De te 'ndeamnă, de te chiamă.

De te-ating, să fer! în lături, De hulesc, să tac din gură. Ce mai vrei cu-a tale sfaturi; Dacă știi a lor măsură!

Zică toți ce vor să zică, Treacă 'n lume cine-o trece: Ca să nu 'ndrăgești nimic, Tu rămâi la toate rece.

Tu rămâi la toate rece, De te 'ndeamnă, de te chiamă; Ce e val, ca valul trece, Nu spera și nu ai teamă. Te întrebă și socoale Ce e rău și ce e bine; Toate 's vechi și nouă toate, Vremea trece, vremea vine.

Eminescu și sufletul nostru „de femeie”.

— Dintr'un carnet intim. —

Retrasă în căsuța-mi din desfătătoarele regiuni ale »Munților-Apuseni«, trăind în șopotele nesfârșit de dulci ale scumpelor roze, hărțindu-mă cu lumbe, rile șăgalnice ale mărgăritărelui favorit mă simț așa de bine departe de sgomotul vulgar al vieții... Trăiesc doar clipele cele mai senine din viața-mi sbuciumată, ascultând poveștile duioase ale prietinelor intime. Căci pe lângă scumpii trandafiri și șăgalnicul mărgăritărel, imi mai am eu și alți prietini flinți vii și dragi, cărora li dăruesc cu toată pasiunea cea mai curată iubire, ce-a putut să se nască vre-odată într'un suflet de femeie. N'au prietini mei, ce e drept, întruparea din carne și oase, dar au în schimb surplusul de inimă largă, deschisă și iubitoare... El știu iubi... Ah, cum arde iubirea prie-

tinilor mei... Voiți să știți cine sunt acești prietini?... El bine, voi comite o indiscreție... Vi-i voi numi. El sunt trei, numai trei: Eminescu, Leopardi și Musset. Iubirea dureros de învâpăiată din disperarea lui Leopardi mă doare, dar i-o primesc mângându-l; parfumul scump din amorul gingaș a lui Musset, mi-e drag; ah, dar îl iubesc sălbatic, cum nu se poate spune pe copilul, trist, vesel, nestatornic, profund și ușuratic, îndrăgostitul de ochii adânci și de lumina licăritoare a stelelor din nopțile de-un senin întunecat...

Eminescu... Noi nu-l cunoaștem din criticele rigide, pus sub microscopul exact al convenționalismului etic; nu-l putem înțelege cu rațiunea rece... Noi îl simțim numai, și toată inima ni se topește în focal cald al inimii geniale.

Nu e zi, în care sufletul meu dornic să nu caute mângâiere în valurile de iubire adâncă, mistuitor de dulce a poetului cu ochii negrii, visători... De câte-ori nu mă înfioară chemările lui dulci, pline de resemnare, spre întunericul mistic al umbrei.

Perduți în zarea depărtată de proza amară a lumii ascult cu drag gândurile din clipele lui senine lăsan-gu-mi lumea uitată cu desăvârșire... Și mâinile-mi trec în răstimpuri într'o desmerdare iubitoare peste părul luciu al copilului, ce se plânge iar... Ah, ce dumnezeesc, e să te simți prietină, iubită, mamă iubitoare, soră într'un amestec armonios de dragoste și iubire al unei singure flințe...

Fermecător de trist sună cuvintele grele de deszădă dorindu-se spre nesfârșitul gol al Nirvanei neguroase...

»O mamă, dulce mamă, din negura de vremei, Pe freacățul de frunze, la tine tu mă chemi...«

»Și inima mea își recapătă scântela dumnezeiască, ce-a fost sădită de Atotputernicul în ea... Ca prin farmec mi-se preschimbă în inimă iubitoare și înțelegătoare de mamă... Sunt clipe, pe cari nu le-aș da pe o lume întreagă...«

Altădată îl ascult îndurerată plângându-se de nestatornicia noastră. — Vorba imi rămâne fulgerată pe buze, când — căutând să-l trezesc din melancolia-i de-o abdicere totală, prind gestul lui de nebăgare în seamă...

»Trăind în cercul vostru strămt »Norocul Vă petrece, »Ci eu în lumea mea mă simt, »Nemuritor și rece...«

... Sentința rostită aspru, fără cruțare răsună crud în lumea intimității sufletului nostru...

Dar poetul e bun și ertător... El nu poate îndura suferința, ce mi-o cauzează clipele lui crude... Și atunci ochii lui fulgerători își perd rând pe rând din încruntarea lor nelindurătoare... O rază de bunătate nesfârșită și de iubire gingașă i-se furiează în priviri, răpindu-ți sufletul...

»Plângi copilă? C'o privire umedă și rugătoare, »Poți din nou sdrobi și'nfrânge apostat/inima mea? »La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negrii-adânci, ca marea »Și sărut a tale mâne și te'nreb, de poți era...«

Ștergeți ochii nu mai plânge!... A fost crudă 'nviniurea A fost crudă și nedreaptă, fără razim, fără fond...«

Și împăcarea urmează duioasă, agomotoasă une-ori și plină de izbucniri altădată...

Iar floricelele ne privesc cu drag șoptind dragăstos cu părăiașul aglobiu...

Eminescu... Noi femelle îl iubim aparte... Lucrul cel mai greu ce ni s'ar cere ar fi să facem o »recenzie« asupra vieții, de gândiri și simțimente, pe care genul său ni-o prezintă pe tava realității...

Noi nu-l știm esplica, noi îl înțelegem... Iată de ce n'avem pacința să ciftim aprecierile rigide ale bărbăților asupra modului, cum a înțeles el femela... Ceea-ce bărbății îndemnați de litera legilor convenționale nu-i pot erta lui Eminescu în iubirea sa, noi îl ertăm: — toate cătușile percepților fictive dictate de rațiunea rece se topeșc în focal inimilor noastre, cari nu cunosc legi în manifestarea dragostei învâpăiate...

Notă. Domnule redactor, Vă trimt câteva fragmente, dar numai »fragmente« din carnetul meu intim. Le-am copiat așa cum sunt; n'am căutat să le schimb de dragul formeii... Veți afla acolo gânduri din clipe de sinceritate, pe care mi-ați cerut-o în vederea aniversării lui Eminescu. Titlul îl veți da, cum veți crede de cuviință. Marioara Delapoieni. Pentru conformitate: Laur. P.-Hălmăgel.

Acum treizeci de ani »Convorbirile literare», pe atunci o foale din Iași, o foale revoluționară în materie de limbă, de orientare culturală și de prețuire a trecutului și prezentului literar, tipăreau din când în când, în paginile lor lungărețe, poezii de M. Eminescu. Un nume simplu, *Schlicht*, supt rânduri iarăși simple, populare se poate zice, în care se exprimau toate adâncirile tragice și toată gingașia de colorii superficiale ale sentimentelor, toată înțelepciunea unei minți cu experiența largă și nenorocită, toată bogăția unui spirit de o vastă și felurită cultură, toată noutatea strălucitoare a unui gând deprins a străbate până la capăt, nelămurit și nelămurit. Așa cum vorbea el, în ritmuri de o muzică îmbătătoare și tainică, oricine dintre cei umili putea să se mângâie și să se îndemne, să învețe și să fie bun: roșul armonios al lumilor găsise încă un glas omeneș prin care să se învedereze într-o cât e îngăduit aceasta.

Și în ce stătea multămită față de acela care n'o cerea, care, într-o mișcare de mândrie, se făcea a o răspinge chiar, dar care s'ar fi încălzit, de sigur, de dansa?

Cel de aproape, membrii »Junimii» — afară de unul singur — găseau că tânărul sărac, care părea străin în mijlocul lor și a cărui prietenie cu Creangă era legată mai mult prin păharul cu vin și prin gluma rustică, — are ceva talent, dar că nu încă stăpân pe un scris limpede și că păcătuiește în privința limbii și a gustului; ca Idei, îl găseau cam înapoiat. Ca oameni cu priință pentru dănaul și pentru literatura românească, acești prieteni de o dată pe săptămână își dădeau osteneală pentru a-i pleptăna stilul, și erau oarecum jigniți când îl vedeau că, în loc de a fi recunosător, se îndărătnicește. Când poeziile apăreau, i se răspundea dela București, — unde unul din corifeii era D. Hașdeu, plin de un adânc despreț pentru Eminescu —, prin hohote de râs batjocoritoare. Iar omul trecea înaintea, înfășurat în platoșa lui de diamant, iscodind necontenit, în cursul zilelor lui singuratic, și aruncând apoi, nepăsător, în urmă așuri ulmilor al frumuseții nouă.

Intr'o zi, nebun, — de nebunia unei boale urâte, de nebunia neamului său fără noroc, de nebunia oboselilor unei munci de gazetar făcută cu prea multă sinceritate cu prea multă jertfă și cu o ultiare așa de desăvârșită de sine însuși, încât dădea dreptul oricui să-l uite. D. Maiorescu făcu atunci să apară un volum de poezii alese ale lui Mihail Eminescu. În toată țara spiritele romantice ale tinerilor de amândouă sexe se entuziasmară pentru poetul nebun: băietanii și băieții își lăsară plețe, vorbiră gros, se ultiară crunt, împărțiră cu scumpătate gânduri tenebroase și sentimente oculte, se prefăcură că au halucinații și porniri bolnavicioase; iar, pe de altă parte, ei strănsară ceva bani, pentru a avea dreptul să se nmmere între binefăcătorii poetului, ale cărui versuri le declamau cu atăta admirație pentru... sine însuși.

Dușmanii literari și primiri, firește, cu alte sentimente noutatea fatală pentru literatura noastră. În nebunia lui Eminescu ei vedeau ca o consăntire a nerecunoașterii lor. Mîntea încălțată a poeziei trebuia să fie cuprinsă o dată de acest mare întineresc. Unii o spusară proteste și cinic, alții, mai isteți, dar nu mai puțin bucurosi, nu ultiară să adauge de acum înainte la vorbe de laude ce nu le ieșiră din gură până atunci, calificativul injurios de »nenorocit», care se dă cu mândria milei. Acești oameni nu s'au desmîntit nici până astăzi.

Dar o generație nouă de scriitori se ridica. Unii se iviră în zodia lui Eminescu și călcară întru cătva pe urmele lui. Alții scriseră cu totul neafănat, arătând însă cu orice prilej cultul lor pentru Eminescu și căutând în viața lui norme pentru viața lor artistică, în modul de producție al lui canoane pentru artă. Ei înțeleșeră pe Eminescu ca pe un romantic: din voia lui el se despărțise de lume, pe care »artistul» — termen important, cu nouă teorii estetice, din Franța — are dreptul și datorita de a o desprețui, iar, întâmplător, chiar de a o minți, exploata și înșela. Trăise cu toată demnitatea schivnicului într'un »turn de fildes», — »nepăsător și rece», cum singur s'a zugrăvit. Avea oarecare simpatie pentru vrami de tot vechi, compătimitime pentru cel de tot sărac și, încolo, dorise pentru neamul omeneș distrugerea pe care o merită. Scrisese puțin și greu, amestecând blestemul pentru realitate în rugăciunile lui către Ideal. Un zeu sinistru, tăiat în marmură neagră. Cât rău a făcut această concepție, — nu se poate spune în de ajuns.

Insă iată că ea se dovedește falșă. Se scot la lumină articolele poetului, și se vede că el nu le-a scris pentru pâne, făcându-și răs de cel ce l-o dădeu cu o compănă prea mică, ci din căldura adevărată a unui suflet ce voia să facă bine, nu știe însuși, nu prietenilor de cafeana și berărie, nu mem-

brilor unui cenacul literar, ci neamului întreg, mai presus de clase și mai presus de hotare. Se destăinuiesc scrieri ale lui pierdute prin ziare, se comunică o sumă de caiete, în care se cuprind poezia și prosa pe care nu le-a tipărit. Dar nici nu le-a distrus, căci el știa bine că sânt în ele diamante care așteaptă numai ceva mai multă tăietură pentru a străluci deplin. Se văzu astfel că Eminescu, marele ceticor, era și un mare comunicativ, un foarte harnic scriitor, și se înțelese că el nu s'a născut bateag în aripile voinei sale de a produce, ci că aceste aripi au fost frânte prin dușmănie, și mai ales prin cea prietinică neînțelegătoare care le »distruge mai sigur».

Un nou Eminescu apăru: mînte setoasă de a ști, suflet doritor de a se împărtăși altora, inimă revărsându-se în bunătate, ochi puternici țintind necontenit idealul.

Și tinerii timpului nou, desmorțiți de beția formulelor misantropice și individualiste, simțind, odată cu puterile unei rase sănătoase, nevoia de a le exercita pentru izbănda unei culturi adevărate, au primit cu bucurie solia cea bună. La lupta lor ei au mai găsit un îndemn în Icoana, curățită astăzi de ceață, a celui mai strălucit reprezentant al minții românești creatoare, în timpurile moderne.

N. Iorga.

(Din volumul 1 »Oameni cari au fost. Amintiri și Gomenorări» de N. Iorga.)

Din ultimele zile ale poetului.

— Spicuri —

Se știe că s'a stins în sanatoriul Drului Șuțu din București, chinul de cumplita boală care-l întunecase mîntea. Un prieten al lui, care-l vizitase în acest sanatoriu, scria, în anul 1889, următoarele:

Cum m'a văzut, m'a recunoscut, mi-a zis pe nume și m'a îmbrățișat. Nenorocitul poet are, parcă, clipe de luciditate, care însă dispar imediat, lăsând loc unei incoerențe înspălmântătoare.

Ah! — l-am auzit isbucind de-odată. — Ia uită-te cum samănă Pasteur cu Malorescu! Și tu semeni — imi spuse mie — semeni cu Kant! Bietul Kant, mare om! Am învățat la el, la Heidelberg... Te rog să-mi aduci toate volumele lui... Eu seamăn cu Schiller și cu Faust al lui Ghoete! Am să mă sinucid! Așa a făcut și Hamlet!... Mare om e Schakespear! Ce tragedian... Dar Kant!... Kant!... Unde mai găsești un Kant?... A murit la 1885!... Am să mă duc să-l văd la Heidelberg!... Am să vorbesc cu el!... Da, am să mă sinucid și eu ca Hamlet!... Am să-mi prefac viața în nimic și sângele în vin de Drăgășani!... Să mor!... Și apoi... cu vinul să mă vindec... Ce mare om e Kant!...

Cam acestea sunt cuvintele, pe cari i le-am putut prinde. Și fuma, zicând: »Țigara e cel mai bun idol!»

Și scrie, serie mereu, fără întreprerere, pe orice petec de hârtie. Pomeneste mereu de limba arabă, de limbile slave, de limba sanscrită — toate însă fără nici un șir. Apoi începe a recita versuri din Homer, din Horat, din Virgil și în urmă spune cuvinte fără de nici un înțeles, dar cu un ritm perfect, cu voce cadentă, gravă, pătrunzătoare. Și iarăși cade pe gânduri, mai mult rupe țigările decât le fumează; scrie, scrie, necontenit litere fără nici un rost, cuvinte din care cea mai mare parte sunt: Kant, limba sanscrită, limba arabă...

În dimineața ultimei zile a vieții sale, Eminescu avu momente de luciditate. La dorința lui i se aduse un pahar de lapte. Ceru apoi să vorbească cu D-rul Șuțu, care-l întrebă cum se mai simte?

— Am dureri în tot corpul — îi răspunde poetul — cari imi cauzează mult rău.

Nici o jumătate de oră nu ținură aceste momente de liniște și Eminescu începu din nou să aiureze. La sfatul și după înștișirile doctorului trecu în odaia lui, unde peste o oră își dete sfârșitul.

La autopsia cadavrului — făcută în urma dorinței lui Titu Maiorescu — s'a constatat că creierii lui Eminescu aveau o greutate de 1400 grame, cu toate că erau în stare de immuere. Inima, ficatul, splina etc. îi erau grav atinse și degeneraseră mult în urma cumplitelor boale.

În ziua de 17/29 Iunie a avut loc înmormântarea — pe cheltuielile statului. Lume multă, admiratori, pretini, cunoscuți și necunoscuți ai celui ce-i părasea pentru vecie se adunaseră să-și ia ultimul adio. Academia Română o reprezenta dl Mihail Cogălniceanu. Erau apoi de față dnii Titu Maiorescu,

Lascar Catargiu președintele consiliului de miniștri, Teodor Rosetti, George Lahovari secretar al Soc. geografice, St. Mihălescu A. Laurian etc.

În biserica Sf. Gheorghe, pe catedralul Impresurat de coroane era așezat sicriul acoperit de ramuri, flori și frunze al celui ce-și cântase ultima dorință:

Ci-mi împletii un pat
Din tinere ramuri...

Iar la capul mortului, printre verdeț, erau rispite: volume din poeziile lui, Convorbiri literare și o mulțime de alte reviste și ziare, la cari colaborase.

În dușoia accentelor corului dela biserica Domnița Bălașa »poetul-titan și ziaristul-atlet» și-a luat adio, prin graiul îndurerat al vorbitorilor, dela mulțimea care cu lacrimile'n ochi l-a petrecut până la cimiterul Belu, unde-și doarme somnul de veci sub telul care-l umbrește mormântul.

Sunt douăzeci și cinci de ani de atunci, douăzeci și cinci de ani s'au scurs de când

»Trece lin prin vânt
A tot știutoarea;
Deasupra-i telul sfânt
Iși scutură floarea»

Camera. Camera ține azi, Sâmbătă, o ședință, în care se prezintă rapoartele comisunilor asupra proiectelor de reformă administrativă. Totodată se stabilește ordinea de zi a ședinței de Marți. În credința aceasta se vor debata proiectele vicinale și novela pentru dare de spirit. Se crede, că aceste proiecte vor fi votate Marți și atunci se vor pune la ordinea zilei pe Miercuri, proiectele reformelor administrative.

Ziarele ungurești anunță, că la ședințe vor participa și deputații români și cel dintâi va lua cuvântul d-l Dr. T. Mihail.

Partidul radical. Aderenții partidului radical din cercul electoral XI al Budapestei, au avut alaltăieri, Joi seara o întrunire. Întrunirea a fost foarte cercetată și s-au discutat chestii de organizare.

Tot alaltăieri a ținut o ședință consiliul prezidial al partidului, sub președinția d-lui Iászi.

În urma unui caz concret, consiliul a decis cu unanimitate să primească și femei ca membre ale partidului.

S-a decis apoi să se scoată broșuri populare tălmăcindu-se în ele programul partidului. Broșurile se vor tipări în câteva sute de mil de exemplare și se vor lăți în masele populare.

Măne, Duminecă, partidul ține în Orade o mare adunare poporală, care, se crede, că va avea succese excelente, considerând marele interes al publicului față de partid. Vor participa între alții d-nii Iászi, Ady Endre, Biró Lajos, Vámbéry Rustem, Tanódi Endre (Sátmar) etc.

Luni partidul ține o întrunire continuativă în Vârșei. La aceasta iau parte dintre șefi, cei ce participă la Orade și fruntași din jurul Vârșeiului. Între aceștia va fi și Ioan Iarzenicki, președintele înșoftirii germane: »Süddungarische Demokratische Bauernbund».

Partidul radical ia extensiune tot mai mare.

Situația în Albania devine tot mai sinistă. Anarhia face ravagii cumplite. Toți compătinesc pe domnitor și familia sa, dar nu-i pot da mână de ajutor.

Principele Albaniei — după cum anunță o telegramă din Roma — a adresat regelui Carol o rugare urgentă, ca să intervină la Puterile mari pentru trimiterea de trupe internaționale în Albania. În cazul când nu îi s'ar acorda acest ajutor Principele va renunța la mandatul primit din partea Puterilor mari.

În urma acestei scrisori disperate, guvernul României ar fi dat ordin reprezentanților săi să intervină de urgență pe lângă Puterile mari.

Uniunea Sârbiei și Muntenegrului. Ziarul »Srbobran» din Agram primește din sorginea sârbă demnă de crezământ următoarea informație:

Uniunea Sârbiei și Muntenegrului este un fapt îndeplinit. Ambele state va avea o armată comună, diplomație comună, finanțe și vămi comune. Un ministeriu va administra ambele state iar membrii acestui guvern, cu sediul

în Belgrad, vor fi numiți cu consimțământul domnitorilor ambele state. Uniunea se ține deocamdată în secret așteptându-se momentul potrivit pentru proclamarea ei.

Reforma administrativă. În ședința de ieri a comisunilor, după o scurtă dezbateră, la care a luat parte și Tisza, s'a votat în special și cel din urmă proiect. Proiectele au să fie prezentate în cameră.

Spioni și agenți.

Pe când noi scriam ieri articolul în care vestejeam acuzele măsave, ce le face șovinismul turbat neamului românesc, cu chestiunea spionajului, — ziarul lui Tisza, »Budapesti. Hirl.» vestitul ziar româno-fag, primea din București (?! — Red.) o scrisoare, publicată în nrul său de ieri și sosit aici azi.

În scrisoare se spune acelaș lucru, ce s'a scris mai înainte în ziarele ungurești și pe care l-am remarcat ieri, că România a aranjat un întreg sistem de spionaj în Ardeal, în comitatul Hunedoarei.

Correspondentul din București al ziarului »Bud. Hirl.» repetind acelaș lucru, trece în calmnierea poporului român chiar și preste granițele celei mai crase obrăznicii.

El informează publicul unguresc, că în Ardeal se află Români, cetățeni ungari, chiar și țărani ca spioni, cari iau plată regulată de la organizațiile iredețiste din România. Astfel de oameni de încredere și spioni sunt în comitatele Făgăraș, Hunedoara și Alba inf.

Acești agenți-spioni — zice calmniatorul — »deșteaptă» românuimea cu acțiunea lor, turburătoare de ordine și amenințătoare, pentru cazul morții lui Francisc Iosif I...

Dar denunțiantul mai spune că nu numai în Ardeal, ci și în Albania lucrează România în secret contra Austro-Ungariei. Zice, că în alianță cu Italia, România are agenți, cu sediul în Triest și de aici dirijează răscoala albaneză, că s'a provoace incurcăli și să zădărnicească interesele monarhiei în Albania.

Statele europene să grijească. Este în Europa un stat periculos, România. Așa ne spune un vagabond percutat de la București.

Constituanta României.

Răspunsul Senatului la Mesajul Tronului.

Iată textul proiectului de răspuns al Senatului la Mesajul tronului, citit de d-l raportor N. N. Săveanu, în ultima ședință a Senatului:

Sire.

Senatul, fericit că tot Majestății Voastre i-a fost dat să deschidă și a patra Constituantă, roagă pe Atotputernicul să vă dăruiască încă zile cât de multe și senine pentru a Vă putea bucura de roadele neobositei munci ce depuneți pentru propăgirea țării.

Chemat ca împreună cu Adunarea Deputaților și în acord cu guvernul Majestății Voastre să revizuiască unele din dispozițiunile Constituțiunii, Senatul are conștiința deplină de însemnătatea problemelor puse în discuțiune și va depune toate silințele pentru ca în liniște, cu chibzuință și cuminențe, dar cu hotărâre, să le dea soluțiunile cele mai înțelepte și să întărească temelile Statului prin respectarea drepturilor și armonizarea tuturor intereselor legitime.

Sire.

Încredințarea ce Majestatea Voastră ne dă despre întărirea bunelor noastre raporturi cu toate Statele, ne este o prețioasă garanție că ne vom putea în pace îndeplini misiunea ce țara ne-a încredințat.

Vizita pe care a făcut-o Majestății Voastre Majestățile Lor împăratul și împărăteasa Rusiei împreună cu familia imperială, a produs o vie mulțumire întregii țări. Ea a fost o dovadă strălucită nu numai a puternicei atențiuni de care Majestatea Voastră și familia regală se bucură, dar și a relațiilor amicale dintre cele două State și a situațiunii dobândite de re-

gatul român în Europa sub înțeleaptă conducere a Majestății Voastre.

Iubitori de pace, de care avem atăta nevoie pentru liniștia propăgire a țării, suntem încredințați că guvernul Majestății voastre va continua să vegheze la menținerea echilibrului stabilit în Peninsula Balcanică vara trecută cu atăta jertfă.

Pentru aceasta el va putea întotdeauna pune temelii pe avântul țării și pe recunoscuta virtutea ostășești ale poporului român.

Să trăiți Sire!
Trăiască Majestatea Sa Regina!
Trăiască familia regală!
Raportor N. N. Săveanu.

Din comitatul Sibiului.

Din Sibiul ni se scriu următoarele:

În ce chip se tratează la noi cu Românii din partea Sașilor dovedește și următorul caz:

Comisiunea centrală a comitatului Sibiul a ales în ședința sa din 26 Iunie a. c. comisuniile pentru conscrierea a legătorilor de deputați pentru cameră.

În cele două cercuri rurale cu majoritate săsească și o însemnată minoritate românească a ales 11 comisuni, prizând ici-colea câte un membru român. Din 11 preșidenți și tot atâtea vicepreșidenți, e un singur vicepreșident român, și un singur preșident funcționar administrativ — și acesta saș. Toți ceilalți sunt preoți și alți sași.

În cercul electoral Săliște — cercurat românesc — s'au propus de preșidenți exclusiv funcționari administrativi sași! S'a trecut, chiar și preste cei doi funcționari administrativi români din cercul acesta, propunându-se în locul lor subalterni ori funcționari lor inferiori!

Pășirei membrilor români se poate cel puțin atăta multămi că funcționarii români au scăpat de bruscarea aceasta ne mai pomenită, înlocuindu-se doi funcționari sași de rang mai inferior ca ei.

Dar a rămas faptul că noi Românii am fost puși într'un cerc curat românesc sub tutela administrativă.

Lumea românească din Sibiul și împrejurime a rămas indignată de această dovadă nouă de »obiectivitate săsească».

Iși tem Sașii »domnia», care astăzi se va risipi în vânt. — y. —

ȘTIRI.

— 14 Iunie 1914.

Implinindu-se mâne Duminecă, douăzecișicinci de ani dela moartea lui Mihail Eminescu, am închinat acest număr memoriei acestui Luceafăr al neamului românesc.

Gursurile de lucru manual, car încep la 30 Iunie stil. vechiu în orașu Câmpulung (România), s'au fixat definitiv, toți cei cari au cerut înscrierea fiind primiți.

Un puternic incendiu a distrus alaltăieri o mare parte a orașului Salem din America. Peste 1000 de clădiri între cari și aproape 100 de fabrici, au căzut pradă flăcărilor.

Esamenul de gimnastică al școlilor medii române din loc se va ținea, după cum am anunțat, mâne Duminecă după prânz, începând precis la 5 ore. În caz că timpul nefavorabil nu va permite ținera esamenului mâne, acest esamen nu se va mai ținea.

Un atentat zădărnicit, contra regelui Angliei. Regele Anliei a vizitat alaltăieri stabilimentele de industrie din Derbyshire și Nottinghamshire, unde se ridicase o pompoasă tribună pe seama Suveranului. În decursul pregătirii și ornamentării acestei tribune ochii unui detectiv se opriră pe-o damă, care cu o tașcă în mână dă mereu târcoale tribunalului regal, esaminându o mai de aproape. Părându-i lucru suspect, detectivul se repezi asupra ei, îi luă tașca din mână și o conduse la poliție, unde s-a aflat că era o sufragetă, Irine Casey, care a recunoscut că avea de gând să dinamiteze tribuna regelui. În tașcă avea 4 pachete de material explozibil și alte obiecte necesare la executarea planului ei. Periculoasa sufragetă n'a voit să descopere mai mult din planul ei și a declarat că nici chiar moartea nu o va face să destăinuiească mai mult.

Necrolog. Alaltăieri, Joi în 12/25 Iunie a încetat din viață învățătorul pensionat Nicolae Părvu din Măerșin în etate de 59 ani. În mormântarea a a vut loc azi, în cimiterul bis. par. a din Măerș.

Proprietar:
Țip. A. Mureșianu: Erarisco & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brotea.

Banca de scont transilvană,

societate anonimă în Braşov,

fostă: **Mihalovits & Nussbächer.**

protocolată la tribunalul local sub Nr. 7478/1914.

Capital social 1,500.000 cor.

Afiata băncii anglo-austriace.

Reprezentanța creditului fonciar din Sibiu.

Are onoare a informa pe On. Public, că a preluat cassa de Bancă, Commission și de Schimb a Domnilor Mihalovits & Nussbächer cu tot activul și pasivul existent, nișuindu-se în acelaș timp de a da afacerilor o estensiune cu mult mai mare, după cum Vă veți convinge din prospectul alăturat. Capital social corăspunzător trebuințelor comerciale ale orașului nostru și ale Transilvaniei, precum și împrejurarea, că acest institut este afiliatul băncii Anglo-Austriace, care îi face mari concesii, o pun în plăcuta poziție de a putea face față necesităților comerciale și industriale.

Sfera de operațiuni a Băncii de scont Transilvane:

- a) Primește depuneri spre fructificare pe libele, bonuri de casă, precum și pe cecuri și în cont corent.
- b) Scontează polițe indigene și streine, primește spre încasare polițe, asignații și checuri asupra tuturor piețelor europene și transatlantice.
- c) Face împrumuturi (lombardează) pe hârtii de valoare, priorități precum și pe toate efectele notate la bursele din Viena și Budapesta cu dobândă foarte moderată.
- d) Cumpără și vinde tot felul de monede de aur și argint precum și bilete de bancă.
- e) Emite cecuri și scrisori de acreditare pe toate piețele mondiale.
- f) Asigură toate losurile cotate la bursele din Viena și Budapesta contra diferenței de curs, când aceste losuri sunt trase la sorți cu cel mai mic câștig.
- g) Cumpără și vinde ori ce fel de hârtii de valoare, indigene și streine după cursul zilei și convertește valori, cari produc un procent nerentabil, în alte valori echivalente dar producând un procent mai mare. Dă cu cea mai mare plăcere sfaturi utile și desinteresate.
- h) Efectuează operațiuni de bursă la toate bursele, din monarhie și din streinătate cu cele mai favorabile condițiuni și eșecută toate transacțiunile, cari cad în resortul afacerilor de Bancă.
- i) Comitenților externi le dă prin scrisoare și gratuit toate informațiile dorite cu privire la afacerile, ce le eșecută acest institut.

Lista persoanelor, cari sunt autorizate a semna firma

Banca de scont transilvană, societate anonimă Braşov.

DIRECȚIUNEA:

Președinte:
*Excelența Domnul Jozsef Szterényi,

Vicepreședinte:
Domnul Carl Czeli senior,
Domnul Traugott Copony,

Consiliul de administrație:
*Domnul Carl Bretz,

Membrii, al căror nume e marcat cu * aparțin comitetului eșecutiv.

§. 2 din Statute:

Sunt autorisați a semna firma doi membrii din Direcțiune, sau un membru din Direcțiune și un ampoiatai al Institutului autorisat de Direcțiune de a semna.

Semnarea firmei să face în modul următor: Sub firma scrisă sau imprimată cu o stampilă semnează 2 persoane autorisate numele lor.

Domnii Eugen Czeli,
Domnul Robert Depner,
*Domnul Paul Engel,
*Domnul Karl Ganzert,
Domnul Samuel Klein,
Domnul Ludovic de Merza,
*Domnul Dr. Heracles Mihalovits,
*Domnul Heinrich Nussbächer,

Domnul Dr. Franz Paupera,
*Domnul Stelian Mihalovits,
Domnul Dr. Max Planer,
Domnul Georg Schmutzler,
Domnul Josef Schreiber,
Domnul Wilhelm Schreiber,
Domnul Hugo Schwarz,
Domnul Verzar Lukacs.